

A SZÍNİKRITIKUSOK DÍJA 1992/93

A legjobb új magyar dráma: PARTI NAGY LAJOS: IBUSÁR

A legjobb rendezés: ESZENYI ENIKŐ (Robbins—Laurents—Bernstein: West Syde Story, Vígszínház)

A legjobb női alakítás: CSÁKÁNYI ESZTER (Akárki, Kamra) és TAKÁCS KATALIN (Az idő és a szoba, Radnóti Miklós Színház)

A legjobb férfialakítás: —

A legjobb női mellékszereplő: BERTALAN ÁGNES (Müller táncosai, Kamra)

A legjobb férfi mellékszereplő: —

A legjobb díszlet: ANTAL CSABA (Szerbusz, Tolsztoj!, Merlin Színház és Veszprém)

A legjobb jelmez: SZAKÁCS GYÖRGYI

Különdíj: —

Lehet, hogy minden magyarázat fölösleges, az itt látható végeredmény magáért beszél, a részleteket az olvasó megtalálja az egyenkénti szavazatokban.

Másfelől viszont: van-e merszünk szembenézni a szavazatok összeolvasásából *evidens* tanulságokkal? Vagy legalább a kikíváncozó kérdésekkel?

1. Nem jött létre meggyőző többség két kategóriában. Olyannyira, hogy a díjat sem lehetett kiadni. (Egyelőre még tartjuk magunkat ahhoz az önkényes megegyezéshez, hogy öt szavazat alatt nem hirdetünk kategóriagyőztest.) S éppen a férfialakításokban — főszerepekben és epizódokban — mutatkozott szűk esztendő. Mi a szóródás oka? Túl sok jó teljesítmény volt vagy nagyon is kevés? S vajon nem kellene örülnünk, ha legalább *kettő és egybehangzóan* kiemelkedőnek ítélnék egy alakítást, ahogy külföldön teszik? Nem lehetnének-e boldogabbak akár a legcsekélyebb eredménytől is (a színpadon és a kritikusai összhangot illetően)?

2. Kevés kivételtől eltekintve a *legtöbb* kategóriában hiányzott a meggyőző többség. Még az a három-négy egyértelműen kimagaslónak ítélt rendezés sem jelent meg a szavazatokban, amely máskor éles versenyben volt egymással. Az általános előadás-színvonal csökkent-e, vagy csak a kritikusok fanyalgása növekedett?

3. Totálisan a háttérbe szorult a vidék; minden díjazott fővárosi produkciót képvisel. Valóságos tendencia tükröződik ebben, vagy „csupán” nincs pénzük a kritikusoknak vidékre utazni? (S lapjaiknak igényük, hogy színikritikát közöljenek?)

4. Az értékek, noha kevésbé meggyőzően és szórótan, ugyanott találhatók, mint évek óta mindig. (S ugyanott nem.) Nem volna-e itt az ideje ezt az értéktételeket az eddiginél nyomatékosabban vetni latba a szakmai (ön)értékelések kialakításánál? Vagy még mindig lehet azzal az előítélettel manipulálni, hogy huszonhárom, nemre, korra, esztétikai meggyőződésre és elfoglaltságra nézve különböző színikritikus egyenkénti szavazásával manipulálja a közvéleményt?

5. Vannak nem szavazó színikritikusok, viruló lappal a hátuk mögött, és szavazók, akiknek nehézséget okoz elhelyezni bírálataikat. (Előfordul, hogy az utóbbiak száznál több előadást látnak; az előbbieket nem tudni, mennyit.) Vannak lanyhuló kritikus életművek és publikációs lehetőségek híján megerősödni nem tudó ifjú kritikusambíciók. Van kommercializálódó lapstruktúra és állandó gyakorlat híján elsorvadó kritikusai készség. Nincsenek kritizálhatatlan művészek, de vannak (jócskán) kritikátlanul (kritika híján) maradt művek. Nincsenek kitüntetett vidéki színházak, mert Kaposvárra éppoly nehéz eljutni, mint Békéscsabára, ha a kritikus a saját pénztárcájára van utalva.

6. „Minden színháznak olyan a kritikája, amelyet megérdemel.” A kritikusok díjának rendes évi szavazása nem tehető kritika tárgyává (lévén kettős tükör, amelyben a tükröt tartó is tükröződik), de sémája, technikája, szerkezete változtatható.

7. Vajon számíthatunk-e önmagunkra (kollégáinkra), hogy közösen gondolkodjunk róla?

BARABÁS TAMÁS Pesti Műsor

A legjobb új magyar dráma: Kárpáti Péter: Akárki
A legjobb rendezés: Kapás Dezső (Molière: Tartuffe, Budapesti Kamaraszínház és Ray Rigby: A domb, Pesti Színház)

A legjobb női alakítás: Eszenyi Enikő (Liliom, Vígszínház)

A legjobb férfialakítás: Darvas Iván és Garas Dezső, megosztva (Jacobowsky és az ezredes, Játékszín)
A legjobb női mellékszereplő: Csákányi Eszter (Akárki, Kamra; Jakab meg a gazdája, Katona József Színház)

A legjobb férfi mellékszereplő: Vajda László (Az új lakás, Katona József Színház)

A legjobb díszlet: Vayer Tamás (A domb, Pesti Színház)

A legjobb jelmez: Szakács Györgyi (Az új lakás, Katona József Színház)

Különdíj: Hofi Géza

Ebben az évadban még azokban a kategóriákban sem kellett a bőség zavarával küzdeni, amelyekben mindig: a fő- és mellékszerepeket adó színészeket illetően. Az első kategóriában annyira nem volt számottevő verseny — vagyis oly mértékben híjjával vagyunk új és jó magyar daraboknak —, hogy Kárpáti Péter (valamiről szóló és azt érdekesen, amellyel jó előadásban ábrázoló) *Akárkijé* könnyű győztes lett. Posztumusz legjobb rendezői díjat érdemel Kapás Dezső. Élete utolsó szakaszában elérte önnön csú-

csát. Bámulatosan jól sikerült szigorúan és következetesen a mára utaló *Tartuffe*-je, a szezon legdinamikusabb előadása lett a gyűlöletes és ostoba zsarnokságról szóló *A dombja* és rendkívül érdekes kísérletnek bizonyult *Jób könyve*-adaptációja. Igazán jó rendezése volt még a szezonnak az *Akárki* (Zsámbéki Gábor), *Az új lakás* (Ascher Tamás), a *Mese az állatkertről* (Taub János) és *Az esőcsináló ember* (Bács Ferenc).

Básti Juli, Udvaros Dorottya, Csomós Mari és Csákányi Eszter egyaránt elbűvölt *Az új lakás*-ban. Csákányinak további két nagy dobása volt (micsoda fővárosi szezonnyitás!) az *Akárki* meg a *Jakab meg a gazdája*. Érzelmegzsdagságával ragadott meg Bársági Ildikó (*Az esőcsináló ember*), elképesztő profizmusával Galambos Erzsébet (*Marica grófnő*),

sokszínűségével Takács Kati (*Haláltánc, Örömhír*), friss, fiatal színeivel Tóth Augusztina (*Megint hazudtál*), musicalvarázssával Malek Andrea (*A muzsika hangja*).

A Garas Dezső—Darvas Iván kettős (*Jacobowsky és az ezredes*) mellett kiváltképp megfogott egy másik duó, Gáspár Sándoré és Eperjes Károlyé az Albee-egyfelvonásosban. Nagyon tetszett A domb férjcsapata (Lukács Sándor, Hegedűs D. Géza, Borbiczki Ferenc, Szarvas József, Kálid Artúr, Király Attila), Hetényi Pál a *Miss Daisy*-ben, Székelyi József a *Jöjjen el egy kávéra hozzánk*-ban. A mellékszereplők közül Vajda László ismét remekelt (*Az új lakás*), Lippai László friss bája hatott (*Az esőcsináló*), Bács Ferenc egy közepes előadásban brilirozott (*A Chaillot bolondja*), Hollósi Frigyes kiváltképp a *Hít, remény, szeretet*-ben tűnt ki.

A domb szcenikai megoldása, Vayer Tamás elképzelése hozta a legérdekesebb díszletet, és megint Szakács Györgyi jelmezei — ezúttal *Az új lakás* című Goldoni komédiához — tetszettek a legjobban.

Hofi Géza különdíját azért nem indoklom, mert aki netán nem érti és nem érzékeli ennek tartalmát és jelentőségét, azt bizonyára indoklásom sem győzné meg.

BOGÁCSI ERZSÉBET Népszabadság

A legjobb új magyar dráma: Kárpáti Péter: Akárki; Németh Ákos: Müller táncosai

A legjobb rendezés: Zsámbéki Gábor (Kárpáti Péter: Akárki, Kamra)

A legjobb női alakítás: —

A legjobb férfialakítás: Jordán Tamás (Szókratész védőbeszéde, Merlin Színház)

A legjobb női mellékszereplő: Bertalan Ágnes (Müller táncosai, Kamra)

A legjobb férfi mellékszereplő: Bán János (Önbizalom, Kamra)

A legjobb díszlet: Antal Csaba (Szerbusz, Tolsztojl, Merlin Színház és Veszprém)

A legjobb jelmez: Szakács Györgyi és Döry Virág jelmezei

Küldöndj: —

Már-már komikus, mégsem tehetek mást. Ha nem akarom üresen hagyni a szavazólap rubrikáit, azokra a színelőadásokra kell voksolnom, amelyeket az évad folyamán magam sem ítélttem maradéktalanul jónak, csupán a szerények közül jobbaknak. A viszonylagos értékek szezonját zártuk. Nem akarom a panaszt untig hajtogatni, hogy válságban, hullámvölgyben van a színház. Az igazán kedvszegő az, hogy úgy tesz, mintha észre sem venné, mi zajlik körülötte e meghasonlott társadalomban. Tisztelet a kivételnek. Gyengéi ellenére ezért szavazok jó szívvel Kárpáti Péter: *Akárki* és Németh Ákos: *Müller táncosai* című drámájára. Már bizonytalanabban Zsámbéki Gáborra, aki inkább a Kamra működtetésért (nem a Katona József Színházéért) érdemli a

A legjobb új magyar dráma: Parti Nagy Lajos: Ibusár (Kálid Artúr, Varga Klára és Vasvári Emese a darab főiskolai előadásában)

méltánylást. S még nyugtalanabb vagyok, amikor a tervezői díjra Antal Csabát ajánlom, mert féltő, hogy olyan produkcióra hívom fel a figyelmet, amelyek különben végzetesen hermetizmusba hátrál. Ha már az avantgárd is a múltba fordul, önmagába zárkózik, akkor baj van, nagyon nagy.

BUDAI KATALIN Magyar Napló

A legjobb új magyar dráma: Márton László: A nagy-ratörő

A legjobb rendezés: Eszenyi Enikő (Robbins—Lau-rents—Bernstein: West Side Story, Vígszínház)

A legjobb női alakítás: Lázár Kati (Petra von Kant, Merlin Színház) és Takács Kati (Az idő és a szoba, Radnóti Színház)

A legjobb férfialakítás: Ternyák Zoltán (Szókratész, Mister Sloane! Éjjeli Színház)

A legjobb női mellékszereplő: Nagy Mari (Petra von Kant, Merlin Színház)

A legjobb férfi mellékszereplő: Tóth Zoltán (Ibusár, Debrecen)

A legjobb díszlet: Antal Csaba (Szerbusz, Tolsztojl, Merlin Színház és Veszprém)

A legjobb jelmez: Vágvölgyi Ilona (André Chénier, Szeged)

Küldöndj: Bozsik Yvette

Minden ilyenfajta választás választás, tehát lemondás más egyebekről. A legfajóbb lemondás: a megfosztatás az együttes munka, egy alkotóközösség minősítésének lehetőségétől. Pedig az évad legszívmelengetőbb pillanatai számomra az előbbiekhöz fűződnek: az R.S.9. színvonalas munkájához, Gombrowicz-reprizéhez és Kafka-estjéhez, a Kerekasztal társaság produkcióihoz (Forster, Synge), Bozsik Yvette és színészpartnerei, Magyar Éva, Rajkai Zoltán táncszínházához, a Merlin utánpótlásához, Kőváry Katalin szabadcsapatához, a Tranz-Danshoz, Nagy Józsefék színházához, és még, szerencsére, folytathatnám. Kicsit furcsa persze, hogy nem „hivatalos”, bevett, tisztán professzionálisan szervezett és támogatott társulásokat soroltam. De talán épp ez jelent valamit — az évadra nézvést is.

CSÁKI JUDIT Színház

A legjobb új magyar dráma: Parti Nagy Lajos: Ibusár

A legjobb rendezés: Ascher Tamás (Gorkij: Éjjeli menedékhely, kaposvári Csiky Gergely Színház)

A legjobb női alakítás: Takács Katalin (Az idő és a szoba; El nem küldött levelek, Radnóti Miklós Színház) és Csákányi Eszter (Akárki, Kamra)

A legjobb férfialakítás: —

A legjobb női mellékszereplő: Bertalan Ágnes (Müller táncosai, Kamra) és Bodnár Erika (Akárki, Kamra és Petra von Kant, Merlin)

A legjobb férfi mellékszereplő: Kulka János és Gyuricza István (Éjjeli menedékhely, Kaposvár)

A legjobb díszlet: Antal Csaba (Szerbusz, Tolsztojl, Merlin Színház)

A legjobb jelmez: Német Ilona

Különdíj: Merlin Színház

A legjobb új magyar dráma kategóriájában örvendetes versengés volt az elmúlt szezonban: nálam csak hajszálnyival volt jobb az *Ibusár*, mint Nagy András Kierkegaard-darabja.

Több kategóriában megosztottam a szavazatot — nem szoktam, míg normális körülmények között több produkcióról írhattam az ember. De ha egy-egy voksnak mintegy kritikaként kell helytállnia önmagáért...

Több igen jó férfialakításra emlékszem, de a *legjobb*ként egyik sem nyomakodik előre. Sajnálom, mert főként a színészek és színésznők miatt szerepek színházba menni.

Van némi lelkiismeret-furdalásom: lehet, hogy akadt olyan, díjra érdemes produkció, amit nem láttam. De: színházba járni ma már a kritikusnak is luxus — anyagilag feltétlenül. Ebből következik, hogy az elmúlt évadban szerintem talán a színikritika volt a leggyengébb; a lapoknak — köszönet a kivételnek — nem kell, a rádióknak alig. A vidék ezért ismét leszakadni látszik, az „establishmenten” kívüli produkcióknak írásbeli nyoma nemigen marad. Általános képet egy-egy évről, immáron nemcsak a színházak, de a kritika állapotát is tükrözve, alighanem ez a kritikuskidj adhat — olyant, amilyent, a kiadhatatlan kategóriáival együtt.

Az elmúlt évadhoz tartozik még az is, hogy Székely Gábor még mindig nem tért vissza a magyar színházba.

DÖMÖTÖR ADRIENNE

A legjobb új magyar dráma: Eörsi István: *Az áldozat*
A legjobb rendezés: —

A legjobb női alakítás: Eszenyi Enikő (Liliom, Víg-színház) és Csákányi Eszter (Akárki, Kamra)

A legjobb férfialakítás: Jordán Tamás (Szókratész védőbeszéde, Merlin Színház) és Kuna Károly (Hölgy kaméliák nélkül, Miskolc)

A legjobb női mellékszereplő: Dobos Ildikó (Csirkefej, Szeged)

A legjobb férfi mellékszereplő: Holl István (Bambini di Praga, Veszprém)

A legjobb díszlet: Gyarmathy Ágnes (Ibusár, Debrecen)

A legjobb jelmez: —

Különdíj: Szívós Károly (Brabanti Genovéva, Kolibri Színház)

Az elmúlt évad az efféle áttekintéseknél mindig felmerülő két kérdés mellett egy harmadikat is felvet. Nem csak az okoz az értékelőnek gondot, hogyan is jelölhető ki művészi teljesítmények közül *leg* vagy *legesleg*, és nem csak az nyomasztja, vajon a látott közel száz — hivatásos és alternatív, fővárosi és vidéki, határokon belüli és túli — előadás feljogosítja-e arra, hogy az évről beszéljen. (Jelen sorok

írója egyébként ezen a fórumon először szembesül ezekkel a kérdésekkel is.) A mögöttünk álló színházi szezon azt a problémát is felveti, hogy egy átlagosnál (is) halványabb évad sok, erős hiányérzetet kelthető produkciója között valóban ünnepelelendők-e a legalább kevésbé ellentmondásosak (azaz a csak *viszonylag* jók). Mindezt megfontolva úgy gondoltam, az a legmértányosabb, ha szavazataimat a — nem csak relatíve — legmaradandóbbnak ígérkező élményeim alapján adom le.

Betöltetlen maradt így a legjobb rendezés és a legjobb jelmez kategóriája. Előbbiben a debreceni *Ibusárt* és a — mégiscsak inkább tavalyi — *Hamlet* megelőzve a vígszínházi *West Side Story* állt rangsorom élén, ám az első szereposztás ritka rendezői igényességét jelentősen megfakította az újabb szereplőkkel színre vitt változat emléke. (És ez is ugyanúgy az ideai vígszínházi *West Side*, sőt, akik csak ezt látták, azoknak csakis ez az.)

Az igazi élményt számomra az évad színészi alakításai jelentették. Csákányi Eszter, Eszenyi Enikő, Jordán Tamás, Kuna Károly meg Dobos Ildikó és Holl István: no comment — de szívem szerint ideje-gyezném Majzik Edit ibusári Jolánját és Lázár Kati Petra von Kantját is.

Mivel az általam legjobbnak tartott „új” magyar dráma majdnem húszéves, fontosnak tartom azt is leírni, hogy ha történetesen **Eörsi István** mély és minden didaxistól mentes példázatának, *Az áldozat*nak a bemutatója nem erre az évadra esik, Nagy András darabját, *A csábító naplóját* és Parti Nagy Lajos *Ibusárját* emeltem volna ki.

A díszletek (terek) sorában Gyarmathy Ágnes debreceni munkája az, amelyik a sok-sok sikerületlen díszletterv között — nem csak relatíve — jó: remekül csúsztatja egybe az áporodott levegőjű vasútállomást és a felcícomázott operetthelyszíneket éppúgy, ahogy a várótermet és a nézőteret is — ibusári várakozókká téve mindannyiunkat.

Szívós Károly *Brabanti Genovéva*-beli Kašparekjének különdíjával egy méltatlanul elhanyagolt színházi forma, a bábjáték egyik aprólékosan kidolgozott, lendületes, szellemes alakítását emeltem ki. A különdíjat furcsának tartanám megosztani, ezért nem a szavazatok között, hanem itt utalok Keserő Imre szentesi gimnazistáinak *Kreációk* című produkciójára.

FÖLDES ANNA

Bálint György Újságíró Iskola

A legjobb új magyar dráma: Kárpáti Péter: *Akárki*
A legjobb rendezés: Zsámbéki Gábor (Kárpáti Péter: *Akárki*, Kamra); Máté Gábor (Németh Ákos: Müller táncosai, Kamra)

A legjobb női alakítás: Kerekes Éva (Jubileum, Radnóti Színház); Csákányi Eszter és Udvaros Dorottya több alakítása

A legjobb férfialakítás: Garas Dezső (Jacobowsky és az ezredes, Játékszín)

A legjobb női mellékszereplő: Soós Edit (Müller táncosai és *Akárki*, Kamra)

A legjobb férfi mellékszereplő: Máté Gábor (Önbizalom, Kamra)

A legjobb díszlet: Halász Péter (Önbizalom, Kamra)

A legjobb jelmez: —

Különdíj: a Kamrának a színvonalas dramaturgiai munkáért és merészen izgalmas előadásaiért

Vívódva, rossz lelkiismerettel írom szavazatom margójára az indoklást: körülményeim úgy hozták, hogy az elvártnál és illendőnél *kevesebb* előadást láttam az évadban. Alig jutottam el vidékre, és még Pesten is sokat mulasztottam. S mivel így van, nem illik mentegetődzés helyett visszalőni azzal, hogy talán nem is mulasztottam olyan sokat, hiszen az elmúlt évadokhoz képest is kevés volt az igazán fontos előadás, és sok a szürke, a vigasztalanul közepeszerű, gondolatlan produkció.

Egy biztató jelenséget mégis érdemes az évad végi mérlegkésztés alkalmával szót tenni — és ez az új magyar dráma jelenléte. Hány évadban hagytam — sokadmagammal — üresen a szavazólap első rubrikáját, és most (amikor pedig sajnálatosan nélkülöztük az élvonalbelieket, Spiró György, Kornis Mihály, Bereményi Géza új drámáit) mégiscsak hosszabb töprengés után választottam Németh Ákosé ellenében Kárpáti Péter új darabját. És bizonyára lesznek, akik inkább az idős Tábory Györgyre vagy a két fiatal Nagyra, Nagy Andrásra vagy Parti Nagy Lajosra szavaznak. Úgyszintén örömteli dilemmát okozott a legjobb női alakítás kiválasztása, hiszen ebben az évadban több ok is lenne rá, hogy (megint csak) Udvaros Dorottya díjazunk. Mégis Kerekes Évát javaslom, aki a debil Mici szerepében minden várakozást felülmúló, megrendítő alakítást nyújtott.

Bár különdíjra (habozás nélkül) a Kamrát javaslom, ennél a rovatnál eszembe jutott két, mostanáig nem létező, újszerű vagy legalábbis szokatlan, talán más kritikust is inspiráló díj odaítélésének lehetősége. Az egyik új oklevél az évadban nyújtott legsokoldalúbb teljesítményt értékelné. Erre a díjra mindkét jelöltem, Máté Gábor és Eszenyi Enikő, rendezőiket is bizonyító színész. De bevihetnénk a köztudatba a *páros* színészi díjat is, amellyel két-két művész különleges *összjátékát* honorálná a kritika. Jelöltben itt sem szűkölködnénk, hiszen Darvas Iván és Garas Dezső különleges négykezese a Játékszínben bemutatott Werfel-darabban vagy Básti Juli és Udvaros Dorottya Goldoni-remeklése a Katonában, egyaránt az évad színpadi ünnepeinek számít. Viszont megvallom azt is, hogy egyre erőteljesebb kísértést érzek a kritikuskárda elégedetlenségét, bosszúságát reprezentáló *citromdíj* odaítélésére is!

KÁLLAI KATALIN

A legjobb új magyar dráma: Nagy András: *A csábító naplója*

A legjobb rendezés: Deák Krisztina (Jacques Audi-
berti: *Árad a gazzág*, Arany János Színház)

A legjobb női alakítás: Csákányi Eszter (Akárki, Kamra)

A legjobb férfialakítás: Szervét Tibor és Quintus Konrád (Godot-ra várva, Miskolc)

A legjobb női mellékszereplő: Bertalan Ágnes (Müller táncosai, Kamra)

A legjobb férfi mellékszereplő: Kulka János (Éjjeli menedékhely, Kaposvár)

A legjobb díszlet: Antal Csaba (Szerbusz, Tolsztojl, Merlin Színház és Veszprém)

A legjobb jelmez: Szakács Györgyi (Romeo és Júlia, Pesti Színház)

Különdíj: Ladányi Andrea (West Side Story koreográfija, Vígszínház)

Szertelen, kissé középszerű évad, igazi nagy kiugrások nélkül. A megítélésben egymást váltogatták az ígéretesség (Deák) és a tovább tökéletesített profizmus (Csákányi) elismerésének a szempontjai. A legnagyobb felfedezés Antal Csaba univerzális díszlete volt a *Szerbusz, Tolsztojl*-hoz. Jelentés-tartalmai bizonyos szempontból túlnőtték az előadáséit. Ugyanez mondható el Szakács Györgyi *Romeo és Júlia*-jelmezeiről is. Árnyalt színeikből árnyalt jellem- és korrajz bontakozott ki.

A kor átmeneti, egyelőre a színház is.

A legjobb rendezés: a vígszínházi West Side Story (rendező: Eszenyi Enikő)

KOLTAI TAMÁS
Színház

A legjobb új magyar dráma: Eörsi István: *Az áldozat*

A legjobb rendezés: Ács János (Shakespeare: *Lear király*, Arany János Színház) és Zsámbéki Gábor (Kárpáti Péter: Akárki, Kamra)

A legjobb női alakítás: Takács Katalin (Az idő és a szoba, Radnóti Színház)

A legjobb férfialakítás: Kulka János (Csárdáskirálynő, Kaposvár)

A legjobb női mellékszereplő: Bertalan Ágnes (Müller táncosai, Kamra)

A legjobb férfi mellékszereplő: Méhes László (West Side Story, Vígszínház)

A legjobb díszlet: Khell Csörsz (Akárki, Kamra)

A legjobb jelmez: Szakács Györgyi (Az új lakás, Katona József Színház)

Különdíj: Máté Gábor (a Müller táncosai rendezéséért), Mohácsi János (a Csárdáskirálynő rendezéséért) és Telihay Péter (a Stuart Mária rendezéséért)

Gyanítom, az ízlést nem lehet indokolni. Hogy *Az áldozat* című Eörsi-drámához még csak hasonló kaliberűt sem találtam az évadban, az nyilván perverz vonzódással magyarázható a játékos intellektus (ha tetszik: az agyteljesítmény) komoly-ironikus villódzása iránt. Nehezebb a helyzet a rendezésekkel. Eszenyi *West Side Story*-ja több profizmust csiholt ki a társulattól, mint amennyi a magyar musical-játszásban potenciálisan benne van, ilyen értelemben, mondhatni, abszurd módon kifogástalan teljesítmény. (Lásd Pistike spontán fölkiáltását a zsiráf láttán: „Ilyen hosszú nyakú állat nincs!”) Mégis a döcögösebb Ács-féle *Lear*t és a teremtő erejű Zsámbéki-Akárkít preferálom; előbbit a maga módján szintén abszurd („létre nem jöhetett”) minőségéért és merészen avantgárd hagyományosságáért, nem különben érzéki feszültségéért, utóbbit autonóm világáért, láttató erejű morálfilozófiájáért, amely szerintem már a darab előtt „készen volt”. Máté Gábor Müller táncosai-rendezése kihagyhatatlan a listámról: aligha lepődnek meg, ha a Katona második évtizedét ettől az előadástól eredeztetné egy majdani színháztörténet. Telihay Péter *Stuart Mária*-ját nem díjazni, *megrendezni* volt nagy felelősség; ha komolyan veszem, hogy egy diplomamunkánál később csak jobbat szabad, megré-

A legjobb női alakítás: Csákányi Eszter az Akárkiben

műlök, hová fog ez vezetni? S végül Mohácsi János Csárdáskirálynő-átirata mellett már csak azért sem mehetek el „magándíj” nélkül, mert (itt lehetek végletesen szubjektív) ez volt a legévezetesebb színházi estém az évadban.

A legjobb előadást egyébként Ascher Tamás rendezte (Éjjeli menedékhely).

KOVÁCS DEZSŐ
Kritika

A legjobb új magyar dráma: Parti Nagy Lajos: Ibusár

A legjobb rendezés: Zsámbéki Gábor (Shakespeare: Hamlet, Kamra) és Csiszár Imre (Brecht: Aki igent mond, és aki nemet mond, Arany János Színház)

A legjobb női alakítás: Takács Katalin (Az idő és a szoba, Radnóti Színház)

A legjobb férfialakítás: —

A legjobb női mellékszereplő: Kerekes Viktória (Mámor, Budapesti Kamaraszínház)

A legjobb férfi mellékszereplő: Horváth József (Az új lakás, Katona József Színház)

A legjobb díszlet: Árvai György (Éjjeli menedékhely, József Attila Színház)

A legjobb jelmez: Szakács Györgyi (Brecht-egyfel-

vonásosok, Arany János Színház; Az új lakás, Katona József Színház stb.)

Különdíj: West Side Story (Vígyszínház)

KÖRÖSPATAKI KISS SÁNDOR
Daily News

A legjobb új magyar dráma: Nagy András: A csábító naplója

A legjobb rendezés: Eszenyi Enikő (West Side Story, Vígyszínház)

A legjobb női alakítás: Igó Éva (Fuharosok, Merlin Színház)

A legjobb férfialakítás: Dusa Ödön (monodramájában, R. S. 9.)

A legjobb női mellékszereplő: Kerekes Éva (Jubileum, Radnóti Miklós Színház)

A legjobb férfi mellékszereplő: Katona János (Az elveszett levél, József Attila Színház)

A legjobb díszlet: Khell Csörsz (Akárki, Kamra)

A legjobb jelmez: —

Különdíj: Babarczy László (Liliom, Vígyszínház)

MAGYAR JUDIT KATALIN

A legjobb új magyar dráma: Parti Nagy Lajos: Ibusár

A legjobb rendezés: Eszenyi Enikő (Robbins—Laurents—Bernstein: West Side Story, Vígyszínház)

A legjobb női alakítás: Takács Katalin (Az idő és a szoba, Radnóti Színház) és Tóth Ildikó (Árad a gazság, Arany János Színház)

A legjobb férfialakítás: Szervét Tibor (Cyrano de Bergerac, Miskolc)

A legjobb női mellékszereplő: Nagy Mari (Petra von Kant keserű könnyei, Merlin Színház)

A legjobb férfi mellékszereplő: Ács János (La Mancha lovagja, Arany János Színház)

A legjobb díszlet: Menczel Róbert (Lear király, Arany János Színház; Stuart Mária, Miskolc)

A legjobb jelmez: Papp János (Állhatatlan szeretők, Radnóti Színház; Ibusár, Ódry Színpad)

Különdíj: Kamra

Két okból is lelkiismeret-furdalással adom le voksaimat. Annak ellenére, hogy majd' minden estém színházban vagy az írógépem előtt töltöm (megnézem — megírom, megnézem — megírom: a szabadság gyönyöre), nemhogy mindent nem láthattam, de sajnos fontos előadások is kimaradtak, többek között kaposváriak. Hiába: fizikai, idegi, szellemi és anyagi képtelenség mindenhol ott lenni. (A másik fenntartásom voltaképp magánügy: miképp lehet egy év munkáját rangsorolni, hogyan mérhető meg, „hány kiló egy hattyú”?)

Annak ellenére, hogy biztató előadások jöttek létre az általam különdíjnak minősített Kamrában (ehhez, azt hiszem, nem kell kommentár) és például Szegeden, Miskolcon, a Merlinben s az egyre inkább „felövő” Arany János Színházban is, ebben az évadban inkább csak jó, mint „legjobb” rendezéseket láttam. A szívemhez legközelebb álló bemutatók közül Ács János *Leárje*, Telihay Péter *Stuart Mária*ja az Arany János Színházban, illetve Miskolcon gondolatilag, érzelmileg és szcenikailag nagyon szép előadás (említtessék meg a két világitástervező neve is: Simon László és Gibárti Tibor), megrendítően pontos munka Jordán Tamás repríze a Merlinben (Fassbinder: *Petra von Kant keserű könnyei*); csupán egy hajszállal előzte meg őket az én szubjektív listámon Eszenyi Enikő.

Míg idén a női mezőny igen erős volt, s joggal aspirál díjra Csákányi Eszter (*Akárki, Az új lakás*), Eszenyi Enikő (*Liliom*), Dobos Ildikó (*Utazás az éjszakába*), Lázár Kati (*Petra von Kant*), Margitai Ági és Varjú Olga (*Stuart Mária*), illetve a kabinetalakítások közül Csonka Ibolya (*Cigánykerék, Koldusopera*), addig a férfiaknál Szervét Tibornak talán csak Tordy Géza jelenthet konkurenciát. A mellékszereplők közül szívesen emlékszem Ternyák Zoltánra a nyíregyházi *Cseresznyeskertben*, Tóth Zoltánra a debreceni *Ibusárban*, László Zsoltra (*Jubileum, Az idő és a szoba*) és Iglódi Istvánra a Budapesti Kamaraszínház *Vissza a fegyverekhez* című produkciójában. Ács jelölése nem szépségtagpasz: a színészrendező vérbeli clown, Sanchoja elismerést érdemel.

Parti Nagy Lajos bravúros nyelvezetű darabjának nálam csupán *A csábító naplója* lehetne ellenfele, ám Nagy András filozófiai esszédrámáját csak alapos dramaturgiai beavatkozással sikerült szín-

padszerűvé tenni. A többi — nagyjából — néma csend. Ha ez így megy tovább, a következő évadban *A néma barát*, Füst Milán eddig nem játszott drámája lesz e díjra az egyetlen favorit.

MIHÁLYI GÁBOR

Magyar Lettre Internationale

A legjobb új magyar dráma: Kárpáti Péter: Akárki
A legjobb rendezés: Halász Péter (Halász Péter: Önbizalom, Kamra)

A legjobb női alakítás: Udvaros Dorottya (Az új lakás, Katona József Színház)

A legjobb férfialakítás: Eperjes Károly és Gáspár Sándor megosztva (Mese az állatkertről, Komédiium)

A legjobb női mellékszereplő: Kerekes Éva (Jubileum, Radnóti Színház)

A legjobb férfi mellékszereplő: Máté Gábor (Önbizalom, Kamra)

A legjobb díszlet: Halász Péter (Önbizalom, Kamra)

A legjobb jelmez: Szakács Györgyi

Különdíj: Tábori György: Jubileum

Az idei évadban a sok jogos sirám ellenére mégis örülhettünk néhány ígéretes kezdeményezésnek, többnek is, mint amennyiről e pár sorban szólhatok.

Mindenekelőtt a Kamra sikerét említeném, ahol beérett Zsámbéki vetése. Paál Istvánnal ellentétben Zsámbéki soha nem volt a szó szorosán vett értelmében avantgárd rendező, mégis pályája kezdetétől fogva egyike a magyar színházművészet legjelentősebb újítóinak. Most a Kamrából úgy teremtett a legnemesebb értelemben vett kísérleti színházat (kísérletezik a színpadi tér különböző variációival, Halász Péter révén a díszletezés megújításának lehetőségeivel, új magyar drámák színreállításával), hogy az elért eredmények bármilyen méretű színházban, bármilyen darab bemutatásánál felhasználhatók legyenek. Am ugyanakkor fenntartotta, hogy a Kamra produkcióiban a színész változatlanul megőrizze központi szerepét.

Másik fontos eseménye az évadnak, hogy a *Jubileum* bemutatásával sokévi (talán végzetes) késéssel végre történik valami annak érdekében, hogy Tábori Györgyöt, a világszínház nagy egyéniségét idehaza is felfedezzék. Azonban sajnos igazza lehet Táborinak, hogy sajátos, a zsidó szenvedést, a féltelmetest a groteszkkal vegyítő zsidó humorral megjelenítő darabjaira ma a kompenzálni vágyó német értelmiség fogékonyabb, mint a magyar, amely évtizedek óta a múlt elfojtásával próbálja magát megvédeni a fájdalomtól, a büntudattól, a kínos emlékektől. Jellemző, hogy Sütő András felkavaró Auschwitz-drámája sem kellett a magyar nézőknek, holott nyilvánvaló: Sütő és Tábori számára a zsidó téma csak kiindulás, hogy a közelmúlt tragikus példáit idézve az emberiség mai vészterhes konfliktusait vihesse színpadra.

Nagy ígéret a Művész Színház megalakulása. Az új társulat ösztönző konkurenciát jelenthet a Katona

számára, ha a pályája csúcsára érkezett Taub János mellé a sztár csapat hasonló kaliberű rendezőket tud magához vonzani, ha a színészkirályok és -királynők nem felejtik el, hogy rendező (vérbeli rendező) nélkül nincs színház. Ezt a közismert igazságot a Nemzeti Színház sorozatos kudarcai ebben az évadban is szemléletesen tanúsítják.

P. MÜLLER PÉTER

Janus Pannonius Egyetem

A legjobb új magyar dráma: Parti Nagy Lajos: Ibusár

A legjobb női alakítás: Takács Katalin
Az idő és a szoba című darabban

A legjobb rendezés: Ács János (Shakespeare: Lear király, Arany János Színház)

A legjobb női alakítás: Varjú Olga (Stuart Mária, Miskolc)

A legjobb férfialakítás: Tordy Géza (Lear király, Arany János Színház)

A legjobb női mellékszereplő: Györgyi Anna (Lear király, Arany János Színház)

A legjobb férfi mellékszereplő: Újvári Zoltán (Kulcskeresők, Budapesti Kamaraszínház)

A legjobb női mellékszereplő: Bertalan Ágnes
(*Szirtes Ágival a Müller táncosaiban*)

A legjobb díszlet: Khell Csörsz (Akárki, Kamra)

A legjobb jelmez: Szakács Györgyi (Akárki, Kamra)

Különdíj: Harmadik Színház (teljes befogadósízházi évadáért)

Az évad közel ötven hazai előadását láttam. Az új magyar drámák közül Kárpáti Péter: *Akárki*, Márton László: *A nagyratör*, Nagy András: *A csábító naplója*, Jeles András: *„A Nap már lement”*, illetve Szerbusz, *Tolsztoj!* című munkája mellett Forgách András—Böhm György: *Gyere, Josephine!* és Sárosi István: *Rákfene* című darabját vettem figyelembe. E különféle színpadi szövegek közül irodalmi és esztétikai szempontból a legnívósabbnak Parti Nagy Lajos *Ibusár* című darabját tartottam. Ez a mű szervesen nő ki Parti Nagy költészetéből (mindenekelőtt a *Csuklógyakorlat* és a *Szódalovaglás* dilettantizmust kísértő és parodizáló, ám egyben a hiábavaló

igyekezet végtelen szomorúságát is érzékeltető verseiből) és a Sárbogárdi Jolán néven publikált, *A test anyyala* című „lányregényből”. A darab nyelvi gazdagsága, virtuozitása, igényessége, a giccses operettálmvilág patronjait és szerepköreit ellenpontozó vidéki depresszió, a lepusztultságnak a közlésformán keresztül történő láttatása, a mű kompozíciós többrétegűsége, továbbá a darabból készült előadás(ok) alapján döntöttem az *Ibusár* mellett.

Az előadások/rendezések között igazán kiemelkedőről nem tudok számot adni. A stúdió-, illetve kisszínházi bemutatók sorában a veszprémi *A gondnok*, a pécsi *Üvegfigurák*, a Budapesti Kamara *Kulcskereső*kje és a Radnóti *Az idő és a szoba*-produkciója tartalmazott több érdekes, eredeti, élményszerű megoldást, míg a nagyszínpadi darabok sorában az Arany János Színház *Lear királya* és a miskolci *Stuart Mária* tanúsított számomra a legigényesebb és -sokoldalúbb rendezői munkáról. A vállalkozás súlya és jelentősége, valamint a kivitelezés színvonalára alapítva végül Ács János munkája mellett döntöttem.

A nőkkel hagyományosan mostohán bánó drámaírodalom ebben az évadban sem kényeztette el

sem a főszerepre vágyó színésznőket, sem a szavazatukat mérlegelő kritikusokat. Pásztor Edina a pécsi *Üvegfigurákban* és a — nem az ő hibájából félresikerült — *Körmagyarban* egyaránt figyelemre méltó alakítást nyújtott. Böröcsök Enikő a kaposvári *Romeo és Júliából* ugyancsak említést érdemel, miként Pápai Erika a Vig *West Side Story*jából. Majzik Edit a debreceni *Ibusár*, Csákányi Eszter a Katonabeli *Akárki* címszerepében nem kevésbé erőteljes szerepfarmálással volt jelen az évadban. A miskolci *Stuart Mária* két főszereplője, az Erzsébetet játszó Margitai Ági és a címszerepben Varjú Olga azonos súlyú alakítása közül Varjú Olga javára az billentette a mérleget, hogy a Schiller-mű címszereplőjeként igen szuggesztív, vibráló, izgalmas és érzéki tudott lenni.

A férfi főszereplők sorába Bösze György a veszprémi *A gondnok* címszerepében, Bezerédi Zoltán a kaposvári *Kaukázusi krétakőr* Azdak bírójaként, Tóth Zoltán a debreceni *Ibusár* állomásfőnökének szerepében (bár őt epizodistaként is figyelembe vettem), Gáspár Sándor a Komédióm *Zoo Story*-előadásából került föl a listámra. A két színész, akik között sokáig haboztam, Szervét Tibor és Tordy Géza volt, az előbbi a miskolci *Cyrano* címszerepéért és Leicester megformálásáért a *Stuart Mária*ban, utóbbi a *Lear király* címszerepéért. A választást végül is a rendezők teremtette színpadi közeg figyelembevételére határozta meg: Szervét Tibornak Verebes István (*Cyrano*) vagy Telihay Péter (*Stuart Mária*) nem kínált annyi színpadi lehetőséget, mint Ács János rendezése Tordy Gézának.

A női mellékszereplők között nemigen kellett keresgélnem, Györgyi Anna sokszínű, széles érzelmi és kapcsolati skálán mozgó Regan-alkítása számomra kiemelkedett az évadból.

A férfi epizodisták között Tóth Zoltán az *Ibusár*-ból, R. Kárpáti Péter a zalaegerszegi *Idelell* (egyébként rossz) előadásából, Kálid Artúr a *Domb*-ból, Sinkó László az *Akárki*-ből jött szóba. Ám játéknak gazdagságáért, egyszerre karikírozó és emberi tragikumot is felmutató alakításáért, a groteszk játékszerű avatott megvalósításáért voksomat a *Kulcskeresők* Benedekjének megformálásáért Újvári Zoltánnak adtam.

A díszlettervezői szavazatom Khell Csörszé az *Akárki* színpadképéért, mely valóságos szerepet, torzított nézőpontot és jelképiséget egyszerre tudott megjeleníteni. Listámon szerepelt még Menczel Róbert (*Stuart Mária*, Miskolc; *Lear*, Arany János Színház), Horesnyi Balázs (*Az idő és a szoba*, Radnóti), Khell Zolt (A *kaukázusi krétakőr*, Kaposvár) és Gyarmathy Ágnes (*Ibusár*, Debrecen).

A legjobb jelmezéért járó díjat ezúttal is (mint már több éve) Szakács Györgyinek adom *több* munkájáért, de mindenekelőtt az *Akárki*ért.

A különdíj a legnehezebb kategória, mivel itt úgy kellene szavazni, mintha összemérhetetlen sportágak versenyeznének egymással, s az atléták, úszók, tornászok stb. versenyében egyetlen aranyérmel lehetne kiosztani. Ennek a szavazatnak épp ezért csupán gesztusértéket tulajdonítok, az esély ugyanis csekély arra, hogy szempontom másokéval

érintkezzen. A XII. Országos Színházi Találkozón a zsűriben különdíjat adtunk a szegedi *Figaro házasságának és Ibusár*-beli alakításáért Tóth Zoltánnak. Lehetne különdíjat adni Jeles Andrásnak a *Szerbusz, Tolsztojt*-ért, az új lendületet vett Miskolci Nemzeti Színháznak és posztumusz Kapás Dezsőnek az elmúlt években készített színpadi adaptációért, a Komédiium egyfelvonásosaiért stb., stb. Mivel módomban állt végigkövetni a pécsi Harmadik Színház idei évadát, melyben ezúttal nem saját produkciók szerepeltek (bár ilyenek is helyt adtak), hanem befogadósínházként működött, számos stúdió- és alternatív színházi produkciónak adva otthont, ezért szavazatommal erre a kezdeményezésre szeretném felhívni a szakma figyelmét.

NÁNAY ISTVÁN Színház

A legjobb új magyar dráma: Nagy András: *A csábító naplója*

A legjobb rendezés: Máté Gábor (Németh Ákos: Müller táncosai, Kamra)

A legjobb női alakítás: Csákányi Eszter (Akárki, Kamra) és Takács Katalin (Az idő és a szoba, Radnóti Miklós Színház)

A legjobb férfialakítás: Cserhalmi György (El nem küldött levelek, Radnóti Miklós Színház)

A legjobb női mellékszereplő: Bertalan Ágnes és Szirtes Ági (Müller táncosai, Kamra)

A legjobb férfi mellékszereplő: Csiky András (A félreértés, Kolozsvár)

A legjobb díszlet: Árvai György (Don Juan, Szeged)

A legjobb jelmez: Németh Ilona (A házitanító, Szolnok)

Küldöndj: Bán János (Kukacmatyi, Kolibri Színház)

Hál'istennek, ebben a szezonban örvendetesen sok új magyar drámát mutattak be színházaink. Olyat egyet sem, amely vitathatatlanul a legjobbnak minősíthető. De több olyat, amely fontos, részleteiben vagy gondolatiságában figyelemre méltó, jó mű. Ilyen Németh Ákos két darabja (*Müller táncosai, Julia és a hadnagya*), **Eörsi István: *Az áldozat***, Parti Nagy Lajos: *Ibusár* és Nagy András: *A csábító naplója* című műve. A legösszetettebbnek, a legmélyebbnek és legkidolgozottabbnak Nagy András drámáját tartom.

Számos jó rendezés született az évadban, de akár az új magyar drámák esetében, ebben a kategóriában sem találtam olyat, amelyet mindenkifőlött állónak éreztem volna. Zsámbéki újra rendezett *Hamletje* és *Akárkije*, Ács Learje, Pinczés *Ibusárja*, Zsótér *Hölgy kaméliák nélkülje*, Telihay Péter *Stuart Máriaja*, Fodor Tamás *Házitanítója*, Szikora *Az idő és a szoba*-rendezése, Kövesdy István szatmári *Csirkéfeje* más-más módon, de egyként említésre méltó teljesítmény. Szavazatomat mégis Máté Gábor Kamra-beli munkájára adom, mert a *Müller táncosai* mind a színház életében, mind az ő pályáján meghatározó mozzanatnak tartom. Az ő rendezésén lehet például pontosan lemérni, mit jelent az,

ha író és rendező közös munkája alapján születik meg az előadás. Máté nemcsak izgalmas előadást produkált az íróilag bizony igen sok megoldatlansággal terhelt drámából, de — amint az a látottakból kitetszik — ritkán tapasztalható egységes társulati-alkotói egységet, légkört is teremtett.

Míg a női alakítások között számos jelentős akadt, a férfiak között már jóval kevesebb az ilyen. Azokon kívül, akikre szavaztam, jelentősnek ítélem Koós Olga (*Miss Daisy*), Lázár Kati (*Petra von Kant*), Majzik Edit (*Ibusár*), Elekes Emma (szatmári *Csirkéfeje*), Bodnár Erika (*Petra von Kant, Akárki*), Orosz Lujza (kolozsvári *A félreértés*), Mende Gaby (marosvásárhelyi *Mesél a Bécsi erdő*), illetve Ujlaki Dénes (*IV. Henrik*), Szervét Tibor (*Cyrano*), Czintos József (*Don Juan, Chioggiai csetepaté*, szatmári *Csirkéfeje*), Dráfi Mátyás (komáromi *Esterházy*), Megyeri Zoltán és TERNYÁK ZOLTÁN (nyíregyházi *Cseresznyés kert*) alakítását.

A díszlet-jelmez kategóriákban nem véletlen, hogy szavazatomat nem az évek óta biztos tippnek számító Antal Csabára és Szakács Györgyre adtam. Nem mintha nem csináltak volna ebben a szezonban is érdemlegeset. De Antal Csabának a Jeles-produkcióhoz készített tere semmiféle kapcsolatban sincs a színpadi szövegnek is alig tekinthető „darabbal”, hanem önálló életet él. Szakács Györgyi pedig évek óta hozza biztos formáját, de ezúttal egyetlen olyan munkája sem volt, ami valami pluszt adott volna a drámák színpadi életéhez. Árvai szegedi *Don Juan*-díszlete megteremtette a lehetőséget annak, hogy egy sajátos drámainterpretáció szülessék (sajnos ez csak félig-meddig jött létre), míg Németh Ilona jelmezei-bábjai a szolnoki produkció stílusának, lényegének meghatározó elemei, az előadás gondolatiságának kiemelkedően jelentős hordozói.

A különdíj kategóriája értelmezhető a legszélesebben, ezt mutatja a sok-sok ötlet, ami szavazásakor a kritikusokban általában felmerül. Én elsősorban a különleges egyéni teljesítményekre vagy a rendhagyó csoportos munkára szoktam a legszívesebben szavazni. E két lehetőség közül ebben a szezonban a Merlin Színház József Attila-műsora és Bán János *Kukacmatyija* fogott meg leginkább, de mindenkifőlött Bán egyedülálló teljesítménye, művészi alázata, gyerekszerete, az a mód, ahogy a legkisebb színházlátogatókat bevezeti a színház jelrendszerébe. Játékosan és komolyan.

ORSÓS LÁSZLÓ JAKAB Nappali Ház

A legjobb új magyar dráma: Parti Nagy Lajos: *Ibusár*

A legjobb rendezés: —

A legjobb női alakítás: Csákányi Eszter (Akárki, Kamra); Eszenyi Enikő (Liliom, Vígszínház)

A legjobb férfialakítás: TERNYÁK ZOLTÁN (Szörakozzon, Mr. Sloane!, Éjszakai Színház)

A legjobb női mellékszereplő: Csomós Mari (Jakab meg a gazdája, Katona József Színház)

A legjobb férfi mellékszereplő: —

A legjobb díszlet: Antal Csaba (Szerbusz, Tolsztojt, Merlin Színház és Veszprém)

A legjobb jelmez: Szakács Györgyi (Hamlet, Kamra)

Küldöndj: Bozsik Yvette

Sok gondolkodás után sem tudom meghatározni az évad legjobb rendezését, és nem azért, mintha nem tudnék választani a sok jó munka között. Vannak ilyen évadok — és talán rendjén való is ez így —, amikor nem jön létre egyetlen igazán átgondolt, energikus rendezés sem. Egy valamit azonban meg kell vallanom: az elmúlt évadban sajnos időszüke miatt nagyon kevés vidéki produkciót volt csak módomban megnézni. Nagy esélye van tehát annak, hogy elmulasztottam olyan munkát, amely most betölthetné az üresen hagyott rubrika helyét. Elnézést kérek tehát mindazoktól, akik érintettnek érzik magukat.

SÁNDOR L. ISTVÁN

A legjobb új magyar dráma: Parti Nagy Lajos: *Ibusár*

A legjobb rendezés: Máté Gábor (Németh Ákos: Müller táncosai, Kamra)

A legjobb női alakítás: Takács Katalin (Örömhír, Kamra)

A legjobb férfialakítás: Jordán Tamás (Szókratész védőbeszéde, Merlin Színház)

A legjobb női mellékszereplő: Bertalan Ágnes (Müller táncosai, Kamra)

A legjobb férfi mellékszereplő: Czintos József (Chioggiai csetepaté, Szeged; Csirkéfeje, Szatmárnémeti)

A legjobb díszlet: Antal Csaba (Szerbusz, Tolsztojt, Merlin Színház)

A legjobb jelmez: Németh Ilona (A házitanító, Szolnok)

Küldöndj: Leckék és 40 Mandelbaum (Homage à Tadeusz Kantor, Egyetemi Színpad)

Holtverseny, holtverseny — mondogattam magamban, amikor megpróbáltam végiggondolni, kire, mire szavazzak az egyes kategóriákban. Végül úgy döntöttem, hogy minden rovatba csak egyetlen nevet írok, mert a megosztott szavazatok esetleg kioszthatatlanná tehetik a díjakat; ahogy véleményem szerint idén többnyire ténylegesen kioszthatatlanok a kritikuskidíjak. Sok hasonló színvonalú produkció született, de ezekről sem lehet mindig egyértelműen elismerően szólni. Még a díjazásra javasolt teljesítmények is felvetnek problémákat. Ugyanakkor egyre szűkül az a kör, ahonnan jelöltek kerülhetnek ki, ahol érdemleges színházi alkotómunka folyik. Úgy érzem, a magyar színház (ha lehet általánosítani a sokféle egyéni attitűdöt) jelenleg kivár — folytatás nélkül maradtak korábbi törekvések, még nem meghatározhatóak az újabb szándékok.

1. Parti Nagy darabjával egyenlő értékű (bár vele összevetetlen) Nagy András *A csábító naplója*

című műve. Mindkettő fontos szöveg, érdekes kísérlet. Sokáig nem tudtam választani a kettő között. Végül azért javaslom az *Ibusárt* díjazásra, mert több művészi problémát old meg érdekesen. Parti Nagy csupa közhelyből indul ki, de a mindent átható irónia segítségével magának a banális létnek a tragédiáját teremti meg. Az átlagos mai beszéd Parti stílusában szintiszta nyelvi idiotizmusként hat. Ez kívülről figyelve játéknak tetszik, belül azonban kínzó kompetenciahiányt jelent: a szereplők görcsös erőfeszítéseket tesznek, hogy beszéljenek arról, amiről csak hülyeségeket tudnak mondani. Ez a szemérmes kétségbeeséssel palástolt vagy otromba közvetlenséggel feloldani kívánt kapcsolathány bohózati helyzetek sokaságát szüli, s közben belső tragédiák sorozatát teremti meg. Parti képes átlagembereket drámai hőökké tenni, pedig tudja, hogy alkalmatlanok erre a szerepre. Kreál egy történetet a műhöz, pedig hősei világában lényegében nem történik semmi. A műbe beemelt operett kvázi-története azonban nemcsak szerkezetet ad az eseménytelen életképekből felépülő drámának, hanem a színházi műfajok keverésével a művészetten kívüli

A legjobb díszletet Antal Csaba tervezte a Szerbusz, Tolsztoj! című Jeles-előadáshoz

jelenségek és a művészet alatti formák feszültségéről is szól.

Jelöltjeim között szerepelt még Márton László *A nagyratörője* és Kárpáti Péter *Akárkije*.

2. Több jó rendezést is láttam ebben az évadban, de „legjobb” talán nem volt. Azért szavaztam mégis Máté Gábor rendezésére, mert egy vitatható értékű darabból vitathatatlanul értékes előadást teremtett. Ugyanakkor a produkció színészpédagógiai eredményeket is felmutatott: egy fiatal színészekből és főiskolásokból álló társaság teherbíró, sokra képes csapatként mutatkozott meg. Máté és színészei képesek voltak hitelesíteni a szereplőket, értelmezhetővé tenni a szövegben csak jelzésszerű metaforikus tartalmakat. A banalításokból komor atmoszférájú világot építettek fel.

Érdemes azonban több fontos előadást is megemlíteni: Zsámbéki Gábor *Akárkijét*, Fodor Tamás *A házitanítóját*, Znamenák István *Woyzeckjét*, Zsótér Sándor *Hölgy kaméliák nélkül* című előadását, Gaál

Erzsébet *Éjjeli menedékhelyét*. Mindegyik keresőkísérletező produkció volt, ezért szerettem őket.

3. Nagyszerű volt Csákányi Eszter Emmája az *Akárkiben*. Azért szavaztam mégis Takács Katalin alakítására, mert az *Örömhírben* megszokott színészi karakterétől eltérő figurát formált meg — remekül.

4. A *Szókratész védőbeszéde* volt az az előadás, ami a legtöbbet jelentette számomra ebben az évadban. Mondhatnám azt is, hogy ez a legjobb előadás, ha nem forrt volna ilyen maradéktalanul össze a produkció az előadást létrehozó színésszel. Így szavazatommal Jordánra nemcsak mint színészre, hanem mint rendezőre, színészpédagógusra, színházteremtőre is voksolok.

Jelöltem volna még a díjra Kuna Károlyt is, akinek két miskolci alakítása igazi meglepetésnek, valódi kiugrásnak számít. Nagyszerű volt az *Akárki* két férfiszereplője, Sinkó László és Varga Zoltán is.

5. Bertalan Ágnes játéka a *Müller táncosaiban* vérbeli epizódalakítás. Néhány pillanatra kiválik valaki a többiek közül, akire már addig is érdemes volt figyelniük. A jelenetnyi időben feltárul az egész élet,

s ez visszamenőleg értelmezhetővé teszi az addig csak a háttérben felbukkanó figura gesztusait, magatartását.

6. Sokáig Tóth Zoltán ibusári (debreceni) állomásfőnöke volt az egyetlen jelöltem erre a díjra. Szerep és alkát kivételes egymásratalálásából az évad egyik legjobb epizódalakítása született. Végül azért voksoltam mégis Czintos József-re, mert szegedi Fortunato-alakítása mellé a szatmárnémeti *Csirkefőjben* remekül megformált Apa-figurája is társult.

7. Antal Csaba külön világot épített fel a *Szerbusz, Tolsztoj!* előadásához. Azt hiszem, ez a díj vitathatatlan.

8. Németh Ilona jelmezeivel, maszkjaival, bábjaival, díszletével meghatározta a *háztanító* szolnoki előadásának vizuális világát — mindezekért együttesen javasolom díjra.

9. A legjobb „alternatív” előadást idén profi színészek hozták létre az Egyetemi Színpadon — megszokott játéktípusuktól, színházfelfogásuktól merőben eltérő modorban játszva, másfajta színházat teremtve. Ez is arra figyelmeztet, hogy nemcsak a színházi struktúra mozdulatlan, hanem továbbra is túlzottan merev a profi színházak színházfelfogása, színpadi gondolkodása. Sejtethetően ez nincs teljes összhangban — íme, a bizonyíték — a bennük jelenlévő művészi ambíciókkal.

STUBER ANDREA Népszava

A legjobb új magyar dráma: Parti Nagy Lajos: *Ibusár*

A legjobb rendezés: Eszenyi Enikő (Bernstein—Laurents—Robbins: *West Side Story*, Vígszínház)

A legjobb női alakítás: Csákányi Eszter (Akárki, Kamra; *Jakab meg a gazdája*, Katona József Színház)

A legjobb férfialakítás: Szervét Tibor (Stuart Mária, Miskolc)

A legjobb női mellékszereplő: Csomós Mari (Az új lakás; *Hit*, remény, szeretet, Katona József Színház)

A legjobb férfi mellékszereplő: R. Kárpáti Péter (*Idelenn*, Zalaegerszeg)

A legjobb díszlet: Antal Csaba (Szerbusz, Tolsztoj!, Merlin Színház, Veszprém)

A legjobb jelmez: —

Különdíj: —

Nyolc szezont átölelő magán-színháztörténetem leggyengébb évada volt a mostani, de hajlamos vagyok ezt többé-kevésbé véletlennek tekinteni, s nem vonni le messzemenő következtetéseket múlt-
ra, jelenre, jövőre nézve. Mindenesetre tény, hogy csupán három olyan új előadással találkoztam (az összesen látott 135-ből), amelyet szívből megszerettem. Ezek: a vígszínházi *West Side Story*, a miskolci *Stuart Mária* (rendezte Telihay Péter) és a zalaegerszegi *Idelenn* (rendezte Verebes István). Vokszomat a *West Side Story*-ra adtam, egyrészt mert a

három produkció közül ezt találtam tökéletesnek, másrészt hogy jelezsem: valami baj lett a prózai előadásokkal, ha egy musical vitte el előlük a pálmát.

Színészi díjaim többsége halmozódás útján keletkezett, vagyis nem egyszerűen a megnevezett alakítást honoráltam vele, hanem több évad munkája láttán gyülemlett fel bennem az elismerés szándéka. Csomós Marit például vagy hatszor díjazhatam volna már, de csak most jutottam hozzá. Szervét Tibort főiskolás kora óta sokra becsülöm, s örömmel konstátálom, hogy az utóbbi években nyújtott teljesítményével bizonyítja a tehetségét (és az én igazamat). R. Kárpáti Pétert mindig jó színésznek tartottam, de az *Idelenn* láttán ellenállhatatlan kényszerrel éreztem a díjazására. Amikor Báróként előadta uगतos magánszámát a whiskyért, rögtön tudtam: vagy rá kell szavaznom, vagy ismeretlenül is küldenem kell neki egy üveg whiskyt. (Esetleg mindkettőt.)

Három színészi remeklést szeretnék még a tisztelt néző- és olvasóközönség emlékezetébe idézni: Koós Olga Miss Daisyjét (különös tekintettel a dermesztő utolsó etapra), Mensáros László monológját a Madách Színházi *Téli regében* és Miske László Apáját a szegedi *Csirkefőj*-ből. (Egyébként halmozódásos házi versenyemben most Margitai Ági, László Zsolt, Kovács Adél és Hunyadkúrti György áll a legjobban.)

Antal Csaba *Szerbusz, Tolsztoj!*-díszletével egy estén át nem bírtam betelni, Szakács Györgyi viszont fáradni látszik.

SZÁNTÓ JUDIT Színház

A legjobb új magyar dráma: —

A legjobb rendezés: Verebes István (Rostand: *Cyran de Bergerac*, Miskolc és *Idelenn*, Zalaegerszeg)

A legjobb női alakítás: Lázár Kati (Petra von Kant keserű könnyei, Merlin Színház) és Vári Éva (Cigánykerék, Budapesti Kamaraszínház)

A legjobb férfialakítás: —

A legjobb női mellékszereplő: Kerekes Éva (Jubiläum, Radnóti Színház)

A legjobb férfi mellékszereplő: Máté Gábor (Hamlet és Önbizalom, Kamra)

A legjobb díszlet: Antal Csaba (Szerbusz, Tolsztoj!, Merlin Színház és Veszprém)

A legjobb jelmez: —

Különdíj: —

Idén puskáztam. Eredetileg tudniillik indokolást sem akartam írni, mert az óhatatlanul (sőt, legalábbis a szervezők részéről szándékoltan) általános értékelésbe csúszik át, én pedig a látott csekély számú előadás alapján ilyesmire többé nem kívánok vállalkozni. Ám csatlakoznom tán szabad többekhez, így elsősorban Tegyi Enikő helyzetértékeléséhez. És akkor már egy füst alatt merőben szubjektíven megvallom: én — a szó triviális és emelkedettebb értel-

mében egyaránt — már csak azt díjazom, ami meglep, mehökkent, felkavar, megrendít. Ez időnként lehet merőben szakmai teljesítmény is (Antal Csaba Merlin-beli színpad-, pontosabban színházképe például Ding an sichként akasztotta el a lélegzetestem), de többnyire s egyre fogyó reménnyel azt az egygyéforrt közéleti és szakmai katarzist hajszolom, amelyre még oly jól emlékszem Kaposvár és a Katona fénykorából, s amelynek a mai tétova színjátkszátsában még halvány nyoma is ritkán akad.

Nos tehát. Antal Csabáról már szoltam. Verebes Istvánt — akárcsak Tarján Tamás — én is az évad legdinamikusabb (s a ma áramkörébe leginkább bekapcsolt) szellemi jelenségének tartom, s mert összes mondandói meg tudnak szólítani, nemcsak elnézővé, de talán még vakká is válok a szakmai makulákkal szemben. Mint a *Cyrano* rendezője és bujtatott protagonistája, mint az *Idelenn* rendezője és megdöbbenő Lukája, mint Szép Ernő ürügyén korunk egy jellegzetes humán értelmiségi attitűdjét megtestesítő önarcképfestő számomra egyaránt az év embere volt. Épp ezért nevét akár a különdíj kategóriájában is megismételtem.

Vári Éva azzal a teljesítménnyel lepett meg, amit a telefonkönyv felolvasásával szokás társítani; közepes műben, a banálist és a valószerűtlent egyaránt súroló szerepben maga volt a két lábón járó profizmus. Ugyane kategória egy merőben más regiszterében Lázár Kati az emberi kiszolgáltatottság teljességét mutatta fel, perzselő kiméletlenséggel (elsősorban önmaga iránt). Kerekes Éva alakváltásainak tökélyével büvöl el újra meg újra, a legellentétebb szerepekben; ő abba a színésztípusba tartozik, amelynek képviselői magánemberi énjüket tökéletesen el tudják rejtetni — fogalmam sincs, ki ő a színpadon kívül —, színpadi lényé pedig mindenkor higanyszerűen kiszámíthatatlan. Akit ugyane kategória férfi megfelelőjében kiemelek: Máté Gábor számomra az ellenkező véglet; a színpadon is az a hozzáam nagyon közel álló mai értelmiségi, a maga éles intellektusával, ironiájával, önironiájával és kétségbeesésével, akinek a *Marat/Sade* kikiáltójaként megismertem és megszerettem, és akinek a magánéletben is gyanítom. Azóta is alig van év, hogy a férfi főszerep vagy mellékszerep kategóriájában rá ne szavaznék, egyelőre még eredmény nélkül, de én nem fogok csüggedni.

A férfi főszerep kategóriájában egyetlen alakítás sem söpörte el minden fenntartásomat. A legközelebb ehhez Tordy Géza jutott, akinek ahhoz, hogy az érett, tragikus férfiszerepekben számomra igazán meggyőző legyen, mindig hiányzott néhány centiméter és néhány kiló izom. És most Learként, e leg súlyosabb tragikus szerepben valóban Lear volt — de azért azt, hogy bizonyos adottságok ellenében az, nem tudta egészen kiiktatni a tudatomból. Mindamellet ha megkapná a kategória díját, fenntartás nélkül tudnék örülni neki. (Mint ahogy, minden, Verebesnek szóló hódolatom ellenére, azt is elfogadnám, ha egy izzig-vérig élő s mai gondolatoktól lüktető előadás, a *domb* rendezője, Kapás Dezső előtt tisztelőleg verdiktjével a testület.)

Magyar drámák voltak, egyénmelyiket láttam is

**A legjobb jelmez: Szakács Györgyi
(Az új lakáshoz) (Koncz Zsuzsa felvételei)**

— többnyire agyból íródtak, s számomra absztrakt jeltárak maradtak. A jelmezek sem érdekeltek igazán.

**SZÜCS KATALIN
Vasárnapi Hírek**

A legjobb új magyar dráma: Parti Nagy Lajos: *Ibusár*

A legjobb rendezés: —

A legjobb női alakítás: Csákányi Eszter (Akárki, Kamra) és Tóth Ildikó (Árad a gázság, Arany János Színház)

A legjobb férfialakítás: Tóth Zoltán (Ibusár, Debrecen) és Szervét Tibor (Cyrano, Miskolc)

A legjobb női mellékszereplő: Bertalan Ágnes (Müller táncosai, Kamra)

A legjobb férfi mellékszereplő: Varga Zoltán (Akárki, Kamra)

A legjobb díszlet: Antal Csaba (Szerbusz, Tolsztojl, Merlin Színház és Veszprém) és Székely László (A csábító naplója, Budapesti Kamaraszínház)

A legjobb jelmez: —

Különdíj: Soós Editnek *jelenléteért* a Müller táncosai és az Akárki Kamra-beli előadásaiiban

Soha tán ennyi új magyar darab nem került színpadra egy szezonban — már amióta hivatásos színházjároként követni tudom a dolgot —, mint az elmúlt évadban. Tizenkét szerző tizenhárom műve (ha jól számolom) — ez azért jelez valamit. Azt feltétlenül, hogy a felfedezőkedv, no meg a dramaturgiák

működnek a teátrumokban, s hogy új írónemzedék tanulja — ki sikeresebben, ki kevésbé — a színházat. És jó, hogy tanulhatja, a művek erényeivel és hibáival egyszersmind izgalmas leckét adva a társulatoknak. A színpadi megvalósítás nemegyszer messze túlszárnyalta az alapanyagban mutatkozó minőséget, igazolva a vállalkozókedvet, s meglepettve a lehetőségét annak, hogy a nagy számok törvényei szerint majdan kiválasztódjék az a néhány remekmű, amelyek egykor reprezentálhatják e kort (és az elkövetkezőket), de amelyek tán még meg sem születtek. Nem tudom, Parti Nagy Lajos *Ibusár*-ja középük tartozik-e, de annyi bizonyos — és ezt mindkét előadása igazolta —, hogy itt és most tökéletesen reprezentál egy élethelyzetet a hozzá tartozó körülményekkel, s hogy formai bravúr, ahogyan egyesül benne a populáris és a vajtűlűeket gyönyörködtető irodalmi nyelvcég, a stílusparódia és a szomorúságos realizmus. Ez a rafinált összetettség, ez a már-már tökéletesnek tetsző forma, ez a szó legnemesebb értelmében „népszínházi” jelleg helyezte az én listámon Nagy András *A csábító naplója* című drámája elé az *Ibusárt*.

Jobbára az új magyar darabok az „okai” egyébként annak is, hogy a legjobb rendezés kategóriájában döntésképtelen vagyok. Mert az évad legemlékezetesebb, legfelkavaróbb előadásai főként — de nem kizárólag — éppen e művek bemutatói voltak, ám minden rendezői erény mellett is helyenként megoldatlanságokkal. A Zsámbéki Gábor rendezte *Akárki*, a Máté Gábor rendezte *Müller táncosai* vagy Pinczés István *Ibusárja* között nem tudtam jó lelkiismerettel dönteni, de tovább nehezítette a helyzetet az Eszenyi Enikő rendezte *West Side Story* és Ács János *Learje*, amelyek minden erényük mellett ugyancsak hagytak bennem némi hiányérzetet. Útjában állt továbbá a jó lelkiismeretnek néhány általam nem látott előadás.

Ennél is nehezebb talán összemérni a díszleteket. Lenyűgöző volt például mint látvány Gothár Péter és Berzsényi Krisztina objektíve bravúrosan gyorsan, szubjektíve — azaz a befogadó számára — viszont rendkívül hosszadalmasan „színt váltó” díszlete a *Hít, remény, szeretet* előadásában; gyönyörű Csik György munkája a *Nyár pécsi* előadásában (a darabhoz tán túlságosan is, de ez feltehetően nem az ő hibája); szellemes a Halász Péter teremtette látvány az *Önbizalomban*; kitűnően funkcionált Khell Csorsz díszlete az *Akárkiban* vagy Gyarmathy Ágnesé az *Ibusárban* — Antal Csaba és Székely László díszlete úgy volt gyönyörű, hogy egyben remekül funkcionált is.

A többi rovat kitöltése már nem okozott ekkora dilemmákat. Mindenesetre ennyi számításba veendő előadás (még ha a nagy reveláció idén el is maradt), és még néhány ugyancsak emlékezetes produkció — *Az idő és a szoba* a Radnóti Színházban, az *Árad a gázság* az Arany János Színházban vagy a Halász Péter rendezte *Önbizalom* a Kamrában például — azt mutatja, hogy korántsem volt érdektelen az évad, ha a közvélemény s a szakma egy részének figyelmét tán jobban leköttötte is az igazgatóváltások körüli méltatlan cirkusz.

**TARJÁN TAMÁS
ELTE BTK
Magyar Irodalmi Intézet**

A legjobb új magyar dráma: —

A legjobb rendezés: Máté Gábor (Németh Ákos: Müller táncosai, Kamra)

A legjobb női alakítás: Bertalan Ágnes (Müller táncosai, Kamra)

A legjobb férfialakítás: Tordy Géza (Lear király, Arany János Színház)

A legjobb női mellékszereplő: Kerekes Éva (Jubileum, Radnóti Színház)

A legjobb férfi mellékszereplő: Verebes István (Ideleln, Zalaegerszeg)

A legjobb díszlet: Antal Csaba (Szerbusz, Tolsztojl, Veszprém — Merlin Színház)

A legjobb jelmez: Döry Virág (több munkájáért)

Különdíj: —

Nem kívánom a mostani évadzáráskor részletesebben megindokolni javaslataimat. Nem, mert ebben a szezonban ugyan nem volt hiány új magyar drámában, ám az így-úgy fiatal Parti Nagy Lajos, Nagy András, Sárosi István, Németh Ákos, Kárpáti Péter, Szilágyi Andor darabjai közt nem akadt egy sem, amelyről valamilyen összefüggésben ne kellett volna elmondanom: szerzője tehetségéről nem vagy kétséget, mégsem jó; az öreg Tábori pedig George Taboriként talán nem magyar, mindenesetre a *Jubileumot* nem magyarul és nem mostanában írta, és magyarra nem ő fordította. Nem érvelek, mert oldalak kellenének ahhoz: miért Bertalan Ágnes, és nem Csákányi Eszter, Takács Katalin, Tóth Ildikó, miért Tordy Géza, és nem Sinkó László, Máté Gábor,

Szervét Tibor. Nem fejtegetek, mert nem vagyok biztos abban, hogy idén nem következik be a szokásos „szórtság” a mellékszerepek esetében. Nem méltatom Antal Csaba lenyűgöző díszletét, mert koncepcionálisan, építészetileg és esztétikailag gyönyörű volt ugyan, de nem lett valódi tere a nagyon várt Jeles András-műnek és rendezésnek, amely alkotás egyelőre igazi önmaga sem lett. Dóry Virág egymást érő pompás jelmezei közt nem is tudok választani. Nem látok okot a különdíjra, mert bár Verebes István volt az évad legdinamikusabb intellektusa, egyetlen produkcióját sem emelte a viszonylagos tőkély közelébe.

Egyedül abban vagyok biztos, hogy Máté Gábor rendezése — főleg fiatalok és főiskolások előadásában — a nem reménytelen közeljövőt ígérte mindentől. Főleg ezért nem tudtam *nem* írni arról, amiről persze e sorokban nem is írtam.

TAKÁCS ISTVÁN Új Magyarország

A legjobb új magyar dráma: Kárpáti Péter: Akárki
A legjobb rendezés: Eszenyi Enikő (Robbins—Laurents—Bernstein: West Side Story, Vígszínház)
A legjobb női alakítás: Takács Katalin (Az idő és a szoba, Radnóti Színház)
A legjobb férfialakítás: Tordy Géza (Lear király, Arany János Színház)
A legjobb női mellékszereplő: Csonka Ibolya (Cigánykerék, Budapesti Kamaraszínház)
A legjobb férfi mellékszereplő: Koncz Gábor (Egy szer az életben, Madách Színház)
A legjobb díszlet: Székely László (A csábító naplója, Budapesti Kamaraszínház)
A legjobb jelmez: Jánoskúti Márta (A csábító naplója, Budapesti Kamaraszínház)
Küöldíj: új magyar dráma: Nagy András: A csábító naplója. Rendezés: Ács János; Lear király, Arany János Színház

Megvallom, nem tudok nyugodt lelkiismerettel „szavazni” az évadról, mert korántsem láttam (láthatam) annyi előadást, amennyi igazi áttekintést adna (adhatna) erről a szezonról. Az sem megnyugtató, hogy tudom: több kollégám volt hasonló helyzetben, főleg a vidéki előadásokat illetően. Ma már egy-egy bemutatóra leutazni akár vonattal, akár gépkocsival, olyan kiadás, amit nem mindegyik szerkesztőség tud (vagy, rosszabb esetben, akar) vállalni. Ha meg szállásköltségek is felmerülnek, a helyzet végképp reménytelen. Azt pedig a jelenlegi újságírói fizetések (az átlagról, nem a „top ten”-ről beszéltek) eleve kizárják, hogy saját zsebből, mintegy úri passzióból egy héten akár kétszer-háromszor is vidékre menjen az ember, noha a bemutatók megérnék a fáradságot.

Csak irigyelni tudom azokat, akiknek még „*tutja*”. Ilyenek azonban, sajnos, egyre kevesebben vannak. Ezen a szokásos színházi találkozók előadásainak megtekintése is csak keveset segít, mert ott, értelemserűen, csak egyfajta válogatás van s lehet

jelen. Ugyanígy: a fővárosi vendégjátékok is csak kóstolókat adnak a vidéki színházak munkájából, munkájáról.

Hogy pedig mindezek után milyenek látom az évadot? Nem rosszabbnak, mint a korábbiakat az elmúlt két-három évben, sőt, talán valamivel jobbnak is, noha a színházi közérzetet alaposan felbolygatták bizonyos események (főleg az Arizona—Művész Színház-ügy). Megszilárdulni látszott azonban több színház (Arany János, Miskolc, Győr, Veszprém), s ez jó. A nagyszínházak közül, úgy tűnik föl, elkerülhetetlen profilátalakulás zajlott a Madáchban, s változatlanul nem sok megnyugtató, öröme okot adó esemény történt a Nemzetiben. Önmagához (de csak önmagához!) képest halványabb évadot zárt a Katona József (amit a Kamra szépen korrigált, több előadással is). Ennyit tudok mondani, és sajnálom, tán szégyellem is, hogy csak ennyit...

TEGYI ENIKŐ

A legjobb új magyar dráma: Parti Nagy Lajos: Ibusár
A legjobb rendezés: Eszenyi Enikő (Robbins—Laurents—Bernstein: West Side Story, Vígszínház)
A legjobb női alakítás: —
A legjobb férfialakítás: —
A legjobb női mellékszereplő: Györgyi Anna és Ráckevei Anna (Lear király, Arany János Színház)
A legjobb férfi mellékszereplő: Tóth Zoltán (Ibusár, Debrecen)
A legjobb díszlet: Antal Csaba (Szerbusz, Tolsztoji, Veszprém — Merlin Színház)
A legjobb jelmez: Szakács Györgyi (Az új lakás, Katona József Színház; Clavigo, Radnóti Színház; Hamlet, Kamra)
Küöldíj: Ladányi Andrea (West Side Story koreográfiaja)

Állnak a színházak. A szokásos bemutatószámot sikerült tartani. Rendeztek országos színházi találkozót. A kritikusok szavaznak. Mindez végtére is érdem: fásult, közönyös társadalmi közegben, a közönség és a média unott érdektelensége közepette működik Magyarországon a színház. Ebben a miliőben a színjelöltek nem válnak eseménnyé, a közeg miatt és az előadások miatt. A színháziak — mint mindenki más az országban — kifúló lélegzettel gyakorolják a mesterségüket. A színházcsinálás minálunk leginkább a munkás hétköznapiok véres-verejtékes rutinjáról szól. Több benne a kitartás heroizmusa, mint a könnyed elegancia, a felszabadult játékos kedv vagy a nekieseredett dühvel a világnak szegezett vád — egyszerűval mindaz, amiért az emberek szeretnek színházba menni.

Ebben a magát nehezen vonzó színházi világban még inkább igyekszik örülni az ember. Annak, például, hogy több vidéki társulat otthonosan belakta a saját városát, és fontossá vált kis fészkeiben — inkább, mint a pesti együttések e kies fővárosban. Annak, hogy a Kamra — a *Müller táncosaival*, az *Akárkivel*, az új *Hamlet* — egyre markánsabb és

érdekesebb, inkább, mint a Katona „nagyszínháza”. Megragadott a kortárs magyar drámaírásban ritka tünemény: Parti Nagy Lajos, aki művében sikeresen nyelvi-színházi univerzummá dolgozott egy frappáns színiötletet. Örültem, hogy Ács János ismét megcsillantotta a tragikusan mély és költőien szépséges színház iránti tehetségét. Lenyűgözött, hogy a *Szerbusz, Tolsztoji* Antal Csaba által jegyzett, nyugtalanítóan sugallatos díszlete jobb hordozója tudott lenni Jeles öntörvényű világ- és színházszemléletének, mint maga az előadás. S megnyugtató, hogy Szakács Györgyi lankadatlan invencióval és igényességgel dolgozik továbbra is.

Lelkesedéssel igazából a Vígszínházban látható *West Side Story*től ott el: egy társulat irdatlan mennyiségű elszánt munkával, két lefegyverzőn tehetséges nő vezényletével, mese nincs, átgúrta magát musicalegyüttessé. S előállt egy kemény, emberi előadás, egy teljességgel profi produkció, a Magyarországon kutyaút színvonalon űzött musical műfajban — az évad számomra legmeggyőzőbb színiteljesítménye. A rutint elfeledték, a vér- és verejtékszagot a színpadok mögött hagyták.

ZAPPE LÁSZLÓ Népszabadság

A legjobb új magyar dráma: —
A legjobb rendezés: Mohácsi János (Csárdáskirálynő, Kaposvár)
A legjobb női alakítás: Csákányi Eszter (Akárki, Kamra)
A legjobb férfialakítás: Kulka János (Csárdáskirálynő, Kaposvár)
A legjobb női mellékszereplő: Kerekes Éva (Jubileum, Radnóti Színház)
A legjobb férfi mellékszereplő: Magyar Attila (Romeo és Júlia, Kaposvár)
A legjobb díszlet: Khell Zsolt (Éjjeli menedékhely, Kaposvár)
A legjobb jelmez: Szakács Györgyi (Hit, remény, szeretet, Katona József Színház)
Küöldíj: —

Mindössze két említésre méltó magyar drámára emlékszem az elmúlt évadból, de egyiknek sem adnék díjat. Ezek Kárpáti Pétertől az *Akárki* és Parti Nagy Lajos műve, az *Ibusár*. Abban viszont nem vagyok egészen biztos, hogy Mohácsi János munkáját, amit a *Csárdáskirálynőn* végzett, jogos-e csak rendezésnek nevezni. Hiszen alapvetően új darab született a kaposvári színpadon. Szívem szerint az új magyar dráma díját is neki adnám. A többi szavazatomhoz talán nem szükséges különösebb kommentár, mindössze kiegészíteném a névsort. Jelentősnek tartottam Tóth Ildikó két alakítását: az *Állhatatlan szerető*kben a Radnóti Színházban és az *Arat a gázságban* az Arany János Színházban, valamint Tordy Géza Lear királyát ugyanott és Újlaki Dénes Falstaffját Szolnokon, továbbá Gábor Miklós Pandarusát a Budapesti Kamaraszínház *Troilus* és *Cressidájában*.